

## **POVZETEK KNJIGE OBOROŽENE SILE IN TERORIZEM V LUČI KONFLIKTOV 21. STOLETJA**

Ugotovitve<sup>1</sup>, ki jih je sprožil dogodek 11. septembra 2001, so pokazale, da se nacionalnovarnostni sistemi niso bili več sposobni učinkovito spoprijeti z novimi grožnjami, ki jih prinašajo spremenjene svetovne varnostne razmere. V večini držav so začeli aktivno opredeljevati nove naloge in razmerja med subjekti, ki so zadolženi za opravljanje nalog in zagotavljanje ustrezne nacionalne varnosti. Še večja pozornost je bila namenjena zagotavljanju mednarodne varnosti. Teroristična dejanja, ki so imela v preteklosti lokalne značilnosti, so dobila s svojimi novimi pojavnimi oblikami globalne razsežnosti. To nam dokazuje, da države danes niso več edini subjekti mednarodnih odnosov, ki imajo monopol nad sredstvi za izvajanje množičnega nasilja.

Po končanem obdobju hladne vojne so se razmere v mednarodni skupnosti močno spremenile. Države kot temeljni subjekti mednarodnega prava druga drugi niso več glavni vir ogrožanja. Pojav unipolarnosti z eno res močno svetovno velesilo, govorimo o Združenih državah Amerike, ki pa sama ni sposobna nadzirati vseh negativnih pojavov v mednarodni skupnosti, prinese številna etična, religiozna, mednacionalna in ideološka nasprotja. Globalizacija kot svetovni proces poleg pozitivnih stvari prinaša tudi negativne. Te se kažejo predvsem v prodoru zahodne kulture na območja drugih tradicionalnih kultur. Proces globalizacije ne prinaša pravične prerazporeditve svetovnega bogastva, temveč ga, nasprotno, še bolj kopiči v nekaterih središčih moči. Vsi ti procesi v velikem delu nerazvitega sveta doživijo različne odpore, ki se kažejo tudi v pojavnih oblikah terorizma. Terorizem je prav zaradi pojava globalizacije in medijev, ki so eden glavnih produktov tega procesa, prerasel lokalne okvire in postal ena glavnih svetovnih groženj. Mednarodni terorizem ogroža obstoj mednarodnega sistema varnosti in prav tako posamezne subjekte znotraj tega sistema. Poseben poudarek je treba dati pomenu nacionalne in mednarodne varnosti. Protiteroristične aktivnosti niso pomembne same po sebi, temveč jih je treba izvajati zaradi varovanja vrednot, ki veljajo v družbi in za katere je predvsem terorizem glavna grožnja.

Oborožene sile so se v vseh nacionalnovarnostnih sistemih pojavljale kot glavni subjekt zagotavljanja obrambe države pred zunanjo agresijo. Zaradi spremenjenih varnostnih razmer in ocen, ki praktično ne predvidevajo klasičnega konvencionalnega vojaškega napada na

---

<sup>1</sup> Skupina ameriških raziskovalcev ameriške korporacije RAND, in sicer C. Bowie, R. Haffa in R. Mullins, poudarja, da je danes bistvena novost to, da je doslej prevladujoča evrocentrična paradigma vloge oboroženih sil izgubila pomen. Nove grožnje imajo po njihovi oceni amorfne oblike in epicenter, iz katerega se širijo po svetu (Trends of Future Warfare – Joint Force Quaterly No. 35, 2004, str. 129–133, povzeto v Žabkar (2005: 141).

državo, so oborožene sile začele dobivati novo vlogo in naloge v okviru zagotavljanja nacionalne varnosti. Poleg tega, da se v okviru zagotavljanja mednarodne varnosti oborožene sile pojavljajo predvsem na področju mirovnih operacij za podporo miru ali njegovo uveljavljanje, smo v svetu priča procesom, ki opredeljujejo njihovo vlogo tudi pri zagotavljanju notranje varnosti oziroma protiterorizma. Vloga oboroženih sil se zaradi njihove tehnične opremljenosti, izurjenosti in organizacije vedno bolj pojavlja tudi kot podpora drugim subjektom pri zagotavljanju notranje varnosti države. Te procese angažiranja lahko zaznamo pri širšem varovanju državnih meja, boju proti terorizmu, nadzoru in obrambi nacionalnega zračnega prostora, nadzoru nad posredovanjem orožja za množično uničevanje ter nad pomočjo pri odpravi posledic terorističnih napadov in naravnih nesreč.

Smo pred pomembnim obdobjem sprememb, saj se je med politično elito počasi uveljavilo spoznanje, predvsem zaradi nenehnih terorističnih groženj, ki jim je izpostavljena Evropa, da trenutna urejenost nacionalnovarnostnega sistema ne ustreza vsem zahtevam in potrebam odzivanja na nove asimetrične grožnje. Sistem, v katerem obrambne sile niso sposobne zagotavljati temeljnih pogojev zagotavljanja svoje varnosti, ni in ne more biti zadovoljiv.

Primernost zakonske podlage in podpora političnih struktur v državi bistveno pripomoreta k hitrosti in učinkovitosti vzpostavljanja sistema zoperstavljanja terorizmu, v katerem bodo imele oborožene sile ustrezno vlogo. To posebno hipotezo potrjuje dejstvo, da je nadzor civilne družbe nad vojsko pojav, ki se je v zgodovini kazal v različnih oblikah in je povezan z različnimi dilemami. Opredelitev ustreznega razmerja v civilno-vojaških odnosih je še posebej značilna za demokratične družbe. Vojska zaradi svojih potencialov, ki se kažejo v kadrovske, finančne, materialne in tehnološke pogledu, v svojem bistvu pa je tudi represivni organ, lahko predstavlja tudi nevarnost za delovanje civilne družbe v demokratičnih sistemih. Položaj vojske je v demokratičnih sistemih zelo poseben, saj so vse druge institucije politične skupnosti namenjene delovanju v miru in svoje aktivnosti usmerjajo v nenasilno reševanje različnih nasprotij, želja in interesov. Vojska je na drugi strani edina institucija, katere končni namen so udeležba in delovanje v vojnih aktivnostih ali izrednem stanju in ne nazadnje uporaba vseh razpoložljivih sredstev množičnega nasilja. Zaradi teh posebnosti se vojska v svojem delovanju verjetno že na prvi pogled bistveno loči od drugih/preostalih organizacij države.

V zgodovinski analizi pridemo do primerov, pri katerih so bile zmogljivosti vojske izrabljene v ozke politične namene, ki so se največkrat pokazali v prevzemu oblasti z vojaškim udarom. Iz tega je razvidna pomembnost ustreznih in uravnovešenih nadzornih mehanizmov v civilno-

vojaškem razmerju. Vesnadzorni sistem je sestavljen iz različnih ukrepov, ki so v grobem opredeljeni v oblikah parlamentarnega, strokovnega, upravnega, sodnega in inšpekcijskega nadzora ter ne nazadnje nadzora javnosti oziroma civilne družbe. Če pa je civilni nadzor zaradi čezmernih nadzornih ukrepov neustrezen, lahko povzroči nasprotne učinke in se začne kazati v omejevanju delovanja za državo tako pomembne strukture, kot so oborožene sile.

Za učinkovito delovanje sistema zoperstavljanja terorizmu sta nujni ustrezna urejenost in jasnost zakonskih podlag, ki med drugim določajo tudi delovanje oboroženih sil. V ta okvir spada tudi ustrezen sistem delovanja nadzornih mehanizmov, ki opredeljujejo civilno-vojaška razmerja in določajo učinkovit nadzor nad oboroženimi silami.

Zelo pomembno je zavedanje, da lahko poleg militarizacije družbe demokratičen odnos med civilno strukturo in vojsko poruši tudi prevelika stopnja nadzora politične oblasti nad oboroženimi silami. V tem primeru politične odločitve segajo pregloboko v vojaško organizacijo, to pa v praksi pomeni, da politične odločitve prevladajo na ravneh, ko bi se morale sprejemati izključno strokovne. Legalno in legitimno je, da politična oblast postavlja najvišje vojaške poveljnike (načelnika generalštaba), vendar se v teh primerih vedno pojavlja vprašanje pravnega razmerja med politično zanesljivostjo in profesionalnimi ter strokovnimi kompetencami takih oseb. Zgodovinske izkušnje nam jasno kažejo dejstvo, da se preveliko poseganje civilnih oblasti v vojaška kadrovska vprašanja in hkratio vstopanje vojakov v visoke strukture vladajoče politike, lahko končata s funkcionalnim spreminjanjem vojske kot institucije obrambe pred zunanjim sovražnikom v institucijo podpore aktualni oblasti. Prekomerni ukrepi s področja zoperstavljanja terorizmu so zelo nevarni, saj v večini primerov posegajo na področje človekovih pravic in njihovega omejevanja. Pravnega odziva na take dogodke je sposobna le družba, ki temelji na razvitih demokratičnih procesih. Pomembno je, da je nadzor raznovrsten in da zajema vse subjekte varnostnega sistema, vendar jim mora na drugi strani omogočati normalno zagotavljanje vseh vzvodov za učinkovito delovanje. Slovenska civilna družba namreč ne potrebuje neučinkovitih oboroženih sil, temveč oborožene sile, ki se bodo sposobne zoperstavljati vsem oblikam groženj, ki bi lahko ogrožale normalno delovanje Republike Slovenije. Seveda pa bo prej treba izpolniti vse ustrezne pogoje in izvesti ukrepe, ki bodo omogočili postavitve ustreznega sistema zoperstavljanja terorizmu v oboroženih silah in njihovo aktivnejše vključevanje v vse procese nacionalnovarnostnega sistema. Najprej bo treba opraviti spremembe nekaterih zakonov, ki bodo omogočile ustrezno zakonsko podlago za delovanje oboroženih sil na področjih, povezanih z zoperstavljanjem terorizma.

Primerjalna analiza, ki je bila narejena na izbranih vzorčnih državah Nata in Republiki Avstriji kot državi, ki je v Partnerstvu za mir in je po obsegu najbolj primerljiva Republiki Sloveniji, kaže na jasen trend določanja nove vloge oboroženim silam. Ta nova vloga se kaže predvsem v širitvi pristojnosti na področju zoperstavljanja terorizmu, ki po končani blokovski delitvi postaja ena večjih groženj, s katerimi se spopadajo nacionalni in mednarodni varnostni sistemi. Vojska se v vseh nacionalnih obrambno-varnostnih sistemih pojavlja kot ključen subjekt predvsem za zagotavljanje obrambe države pred zunanjo agresijo. Zaradi spremenjenih varnostnih razmer in ocen, ki praktično ne predvidevajo klasičnega konvencionalnega vojaškega napada na državo, je vojska začela dobivati novo vlogo in naloge pri zagotavljanju nacionalne in mednarodne varnosti. Poleg tega, da se znotraj zagotavljanja mednarodne varnosti vojska pojavlja predvsem na področju mirovnih operacij za podporo miru ali njegovo uveljavljanje, smo v svetu priča procesom, ki opredeljujejo njeno vlogo tudi na področju zagotavljanja notranje varnosti oziroma protiterorizma. Vloga vojske se zaradi njene tehnične opremljenosti, izurjenosti in organizacije vedno bolj pojavlja tudi kot podpora drugim subjektom pri zagotavljanju notranje varnosti države. Te procese angažiranja lahko zaznamo na področju širšega varovanja državnih meja, boja proti terorizmu, nadzoru in obrambi nacionalnega zračnega prostora, nadzoru nad posredovanjem orožja za množično uničevanje ter pomočjo pri odpravi posledic terorističnih napadov in naravnih nesreč.

Podroben pregled in analiza pojavnih oblik in trendov mednarodnega terorizma v knjigi kažeta tudi na spremembe in dopolnitve strategij, ki jih mednarodni in nacionalni varnostni sistemi izvajajo na področju zoperstavljanja terorizmu. Celovit prikaz pristojnosti subjektov nacionalnovarnostnega sistema Republike Slovenije kaže na nekatere pomanjkljivosti in nujnost po dopolnitvi vloge subjektov ter zagotavljanje še močnejšega medresorskega sodelovanja. Zavedati pa se je treba, da imamo v državi omejene finančne, kadrovske in materialne možnosti, zato bo treba preseči ozke interese posameznikov in skupin ter začeti postopke združevanja določenih subjektov, s ciljem vzpostavljanja učinkovitih organov, ki se bodo sposobni prilagoditi in zoperstaviti grožnjam, ki bi lahko ogrozile nacionalno varnost države. Oborožene sile lahko z dodatno opredelitvijo vloge in pristojnosti zaradi svojih kadrovske, finančne in organizacijske možnosti, pripomorejo k učinkovitejšemu izvajanju aktivnosti na področju zoperstavljanja terorizmu.

Oborožene sile lahko že zdaj omogočajo nekatere podporne procese različnim organom, tudi na področju zoperstavljanja terorizmu. Slovenski vojski pa je treba v spremembah zakonskih

predpisov dodati pristojnosti, saj mora omogočati dopolnilno in podporno vlogo tistim subjektom, ki so po svoji naravi prvenstveno namenjeni za preprečevanje take vrste groženj. Celovit sistem zoperstavljanja terorizmu obsega vedno več aktivnosti, ki so razpršene med vedno več družbenih subjektov. Predvsem njihova učinkovita organizacija in medsebojno usklajevanje danes pomenita ključno merilo določanja ocene, ali je celoten sistem zoperstavljanja terorizmu v državi uspešen. Mehanizmi za integralno in celovito preprečevanje pojavov terorizma nikakor ne morejo biti več učinkoviti brez ustrezne vključenosti Slovenske vojske. V knjigi so jasno nakazani konceptualna nujnost opredelitve mehanizmov za učinkovito delovanje ob terorističnih napadih in mehanizmi vključenosti oboroženih sil v odpravljanje posledic že storjenih terorističnih dejanj. Intenzivnost in obseg sodelovanja oboroženih sil z drugimi subjekti oziroma podsistemi se v zadnjem obdobju zelo povečujeta, kar jasno potrjuje dejstvo, da so tudi drugi subjekti občutili nujnost podpore Slovenske vojske. Še zlasti velja izpostaviti sodelovanje Slovenske vojske s Policijo, subjekti na področju zaščite in reševanja ter ne nazadnje tudi z obveščevalno-varnostnimi subjekti Republike Slovenije, saj je zaradi svoje mednarodne vpetosti Slovenska vojska s svojimi zmogljivostmi prisotna na kriznih žariščih. Prav naraščajoče število povezav med akterji na področju zoperstavljanja terorizmu pa na drugi strani prinaša potrebo po učinkoviti medorganizacijski in mednivojski usklajenosti procesov delovanja. Poseben kakovostni in količinski kazalnik sta tudi načrtovanje in izvedba nabave opreme za povečevanje zmogljivosti Slovenske vojske. Dolgoročni in srednjeročni programi jasno opredeljujejo dinamiko opremljanja za doseganje zmogljivosti, ki bodo uporabljene tudi za protiteroristične aktivnosti. V tem okviru velja posebej izpostaviti nakup transportnega letala, helikopterjev, brezpilotnih letal, sredstev protizračne obrambe, informacijsko-komunikacijskih sredstev in druge opreme, s katero bo Slovenska vojska aktivno sodelovala v procesih zoperstavljanja terorizmu. To sodelovanje se bo odrazilo v dveh ravneh, in sicer kot sodelovanje v okviru nacionalnega sistema ter sodelovanje v okviru mednarodnega sistema z vključevanjem Slovenske vojske v različne operacije kriznega odzivanja, ki imajo za strateški cilji tudi preprečevanje in zmanjševanje vzrokov za nastanek terorizma, pa tudi njegovo preprečevanje. Seveda se je treba zavedati, da ugotovitve v tej knjigi kažejo na dejstvo, da je treba v oboroženih silah izvesti ustrezne organizacijske, strukturne in kadrovske ukrepe, ki bodo zagotovili učinkovitost delovanja Slovenske vojske na področju zoperstavljanja terorizmu in tako tudi pogoje za podporo drugim organom v Republiki Sloveniji. Priprave na ustrezno delovanje Slovenske vojske bodo zahtevale korenite spremembe pri urjenju, usposabljanju vodstva, razvoju konceptov in doktrin ter razvoju in uvajanju novih sredstev. Oborožene sile

morajo biti sposobne delovati v zelo različnih vremenskih razmerah in okoljih, kjer nasprotnik uporablja konvencionalne in še posebno nekonvencionalne oblike bojevanja. Namesto konvencionalnega bojevanja se v ospredju vedno bolj pojavlja nekonvencionalno, nesimetrično bojevanje sistema proti sistemu. Poudariti je treba potrebo po reorganizaciji in ponovnem definiranju področij specialnega ter obveščevalnega in varnostnega delovanja ter ne nazadnje sistema zaščite sil, ki v grobem vključuje celotne ukrepe na posameznih področjih zoperstavljanja terorizmu. Poseben pomen za učinkovitost oboroženih sil ima sodelovanje med organi v njihovi strukturi. Do zdaj uveljavljene mehanizme poveljevanja in kontrole znotraj strukture oboroženih sil je treba spremeniti in izboljšati. To še zlasti velja za področja uporabe specialnih sil in zaščite sil. Z ustreznimi analizami težav in potreb v delu knjige, v katerem opredeljujemo vlogo Slovenske vojske, ponujamo nekatere rešitve in predloge novega modela sistemske ureditve vodenja na omenjenih področjih. Tudi za razmerja in opredelitve ustreznih vlog v oboroženih silah je nujno potrebna ustrezna zakonska podlaga, ki omogoča nadaljnjo opredelitev posebnih nalog in načrtovanje razvoja posameznih subjektov. Na podlagi navedenega menimo, da Slovenska vojska lahko z dodatno opredelitvijo vloge in pristojnosti zaradi njenih kadrovskih, finančnih in organizacijskih možnosti pripomore k učinkovitejšemu izvajanju aktivnosti na področju zoperstavljanja terorizmu.

Vse ugotovitve nas pripeljejo do zaključka, da je podrobna opredelitev vloge in pristojnosti organizacijskih struktur znotraj Slovenske vojske najpomembnejši dejavnik pri učinkovitejšem izvajanju aktivnosti na področju zoperstavljanja terorizmu.

Brez ustrezne sistemske vzpostavitve modela usposabljanja in izobraževanja na področju zoperstavljanja terorizmu v oboroženih silah ne bo mogoče zagotoviti ustreznega delovanja ter vzpostavitve predvidenih zmogljivosti. Sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja na področju zoperstavljanja terorizmu ni avtonomen in je nujno povezan z zmogljivostmi drugih subjektov nacionalnovarnostnega sistema Republike Slovenije.

Posebno na področju zoperstavljanja terorizmu bo treba te procese usposabljanja in izobraževanja še pospešiti in programe dopolniti z ustreznimi vsebinami. Usposobljenost pripadnikov, enot in poveljstev je pogoj za učinkovito delovanje oboroženih sil pri zoperstavljanju terorizmu. V izobraževanje in usposabljanje bo treba stalno vključevati nova spoznanja, standarde in tehnike delovanja ter pripravljati tudi ustrezno literaturo. V načrtih izobraževanja v letih 2007, 2008 in 2009 vidimo povečanje prisotnosti vsebin, povezanih z

obravnavano problematiko. Opredeljene so tudi jasne naloge, da je treba dodatno posodobiti učne načrte in vanje vnesti vsebine, povezane z zoperstavljanjem terorizmu.

Kadar govorimo o procesu izobraževanja in usposabljanja, ne moremo mimo učenja iz izkušenj. Slovenska vojska se je na podlagi dobre prakse v državah članicah Nata odločila za ustanovitev Oddelka za učenje iz izkušenj (Lessons Learned). Omenjena organizacijska enota je zadolžena za zbiranje in analiziranje izvedenih operacij ter procese izobraževanja in pripravo strokovne literature, v kateri bodo primeri dobre prakse in pozitivnih izkušenj. Te izkušnje lahko pripomorejo k izboljšanju izvajanja novih operacij na področju zoperstavljanja terorizmu. Aktivnosti v procesu analiziranja pridobljenih izkušenj se morajo še poglobiti in povečati ter postati eden ključnih dejavnikov v celotnem sistemu izobraževanja in usposabljanja.

Znanstvenoraziskovalna dejavnost je zelo tesno povezana s procesom izobraževanja in usposabljanja. Opravljanje dejavnosti in pogoji za njeno izvedbo so zelo odvisni od višine finančnih sredstev, namenjenih v ta namen. Na Ministrstvu za obrambo in s tem tudi v Slovenski vojski je znanstvenoraziskovalna dejavnost težiščno usmerjena v razvoj projektov, ki povečujejo zmogljivosti Slovenske vojske. Za doseganje ustreznih rezultatov je nujno doseči učinkovito povezovanje in usklajevanje raziskovalnih zmogljivosti znotraj Slovenske vojske, z raziskovalci in projekti v celotni Republiki Sloveniji, kakor tudi z raziskovalnimi institucijami v Evropski uniji in Natu.

Računalniško modeliranje je postalo ena najpomembnejših zmogljivosti vseh oboroženih sil, saj z njim lahko izvajamo preigravanje različnih taktičnih pogojev in uvajamo nove zmogljivosti, med drugim tudi na področju zoperstavljanja terorizmu. V te procese mora Slovenska vojska pritegniti tudi strokovnjake iz drugih organov nacionalnovarnostnega sistema. Na mednarodnem področju je treba spodbujati sodelovanje na raziskovalnem področju, in sicer z namenom razvoja skupnih zmogljivosti, izmenjave informacij in ugotovitev raziskav ter ne nazadnje promocije Slovenske vojske. Nekaj osnovnih korakov je bilo storjeno tudi že na področju zagotavljanja obrambno-finančnih sredstev za znanstvenoraziskovalno področje in povezovanje obrambnih potreb ter znanosti. Pomembnost zaznavanja grožnje s terorizmom se kaže tudi v dejstvu, da se je v zadnjem obdobju povečalo število objavljenih prispevkov v Slovenski vojski na temo zoperstavljanja terorizmu.

V nadaljevanju preverjanja rezultatov analize moramo omeniti učinke, ki jih ima sistem izobraževanja in usposabljanja na kadrovske sistem Slovenske vojske.

Vzpostavitev ustreznih kadrovskih modelov in kadrovska konsolidacija sta cilj in želja vsakega sistema, pa naj bo še tako nepomemben. V zagotavljanju zmogljivosti Slovenske vojske na področju zoperstavljanja terorizmu pa to pomeni enega najpomembnejših dejavnikov uspešnosti. Celoten kadrovski model mora upoštevati različne dejavnike in se ob tem odzivati na ustrezne spremembe, s katerimi se moramo v sodobnem svetu vsakodnevno spoprijemati. Pri delovanju in razvoju mora tak kadrovski model med drugim upoštevati predvsem povezavo med sistemom izobraževanja in sistemom kadrovskega upravljanja v Slovenski vojski. Iz navedenega lahko sklepamo, da so se začeli v Slovenski vojski počasi izvajati določeni ukrepi, ki bodo dolgoročno zagotovili ustrezen sistem izobraževanja na področju zoperstavljanja terorizmu. Na drugi strani je treba poudariti, da je sedanje stanje še daleč od želenega oziroma od potrebne systemske ureditve. Toda prek preverjenih kazalnikov lahko zaključimo, da je izobraževanje in usposabljanje pri zoperstavljanju terorizmu, bistveno za zagotavljanje ustrezne stopnje pripravljenosti in vpliva na spremembo vrednot zaposlenih v Slovenski vojski pri dojemanju pomembnosti zoperstavljanja terorizmu. Usposobljenost pa je lahko rezultat samo ustreznega procesa izobraževanja in usposabljanja, ki deluje v Slovenski vojski. Da je dojemanje pomembnosti zoperstavljanja terorizmu in predvsem pomembne vloge Slovenske vojske na tem področju večje, kaže tudi večje zanimanje pripadnikov Slovenske vojske za vstop v enote, ki imajo pomembno vlogo pri zoperstavljanju terorizmu. Kazalnik povečanja števila objavljenih prispevkov v Slovenski vojski na temo zoperstavljanja terorizmu kaže na spremembe pri zavedanju zaposlenih o pomembnosti navedene grožnje. V zadnjih treh letih je v strokovnih publikacijah, ki jih izdaja Ministrstvo za obrambo oziroma Slovenska vojska, opaziti povečano število prispevkov o obravnavani problematiki.

Vzrok za spremembe vrednot in zavedanja zaposlenih glede grožnje terorizma je tudi dejstvo, da se v strateških in drugih ocenah varnostnega okolja terorizem v vseh internih dokumentih pojavlja kot ena pomembnih groženj. Na drugi strani je treba z precejšnjo mero kritičnosti oceniti izvedbeno raven aktivnosti, ki bi jih v teh dokumentih v nadaljevanju lahko pričakovali.

Analiza vzrokov in pojavnih oblik mednarodnega terorizma ter predvsem učinkovitost strategij zoperstavljanja terorizmu v tej monografiji nakazuje na dejstvo, da je ustrezno sodelovanje med različnimi organi bistveno za uspešno izvajanje aktivnosti proti terorizmu. Praktično identične ugotovitve posreduje mednarodna primerjalna analiza sodobnih vojsk in njihovih nacionalnih sistemov.

V sistemu nacionalne varnosti počasi začenjajo procesi, ki ustrezno vključujejo Slovensko vojsko v celovit sistem zoperstavljanja terorizmu. Predstavniki Slovenske vojske so v zadnjem obdobju vključeni v vsa pomembnejša usklajevalna telesa na različnih ravneh delovanja sistema. Najpomembnejše je poleg Sekretariata SNAV Medresorska delovna skupina za nadnacionalne grožnje, ki s svojim delovanjem neposredno usklajuje aktivnosti pri zoperstavljanju terorizmu in neposredno pomaga nacionalnemu koordinatorju za boj proti terorizmu ter ustreznim delovnim telesom za varovanje kritične infrastrukture. Usklajevanje v okviru Medresorske delovne skupine za nadnacionalne grožnje je kot primer dobre prakse navedla tudi evalvacijska skupina Evropske unije ob svojem obisku v letih 2005 in 2008 v Republiki Sloveniji. V nadaljevanju je treba navesti tudi precej učinkovito medresorsko sodelovanje med Slovensko vojsko in Policijo ter Slovensko vojsko in vsemi subjekti na področju zaščite in reševanja. V prvem primeru poteka sodelovanje na različnih ravneh in področjih delovanja.

Celoten sistem aktivnosti zoperstavljanja terorizmu vsebuje več faz, v katerih se s svojimi vlogami in pristojnostmi pojavljajo različni subjekti nacionalnovarnostnega sistema Slovenije. Pomembno vlogo pri tem ima Slovenska vojska, ki se lahko s svojimi aktivnostmi pojavlja v različnih fazah tega procesa. Celoten sistem zoperstavljanja terorizmu ima tri pomembne faze: v prvi fazi poskušamo preprečiti izvedbo in organizacijo terorističnih dejanj, druga faza pomeni obdobje izvajanja terorističnih dejanj in obdobje takoj po izvedbi terorističnega dejanja, tretja, zadnja faza, pa je odpravljanje posledic terorističnih dejanj. Vsaka faza ima svoje značilnosti, ki se bistveno razlikujejo med seboj in močno vplivajo na dinamiko izvajanja aktivnosti različnih subjektov nacionalnovarnostnega sistema. Slovenska vojska ima oziroma mora imeti s svojimi zmogljivostmi v vseh treh fazah zelo pomembno vlogo, ki je predvsem usmerjena v podporo drugim organom pri zoperstavljanju terorističnim grožnjam. Za prvo fazo lahko z gotovostjo rečemo, da imata bistveno vlogo pri preprečevanju in organiziranju terorističnih dejanj Policija in Obveščevalno varnostna služba. Ta opredelitev je zelo ozka in jo lahko gledamo tudi iz širšega zornega kota, in sicer, da je najpomembnejše preprečevanje terorizma prav odpravljanje njegovih vzrokov. Čeprav so oborožene sile, ki se pojavljajo na nekem kriznem žarišču, že same po sebi pogosto vzrok za pojavljanje terorističnih dejanj, je treba njihovo vlogo gledati tudi v smeri izvajanja aktivnosti, ki pripomorejo k odpravljanju vzrokov za nastanek terorizma. Na kratko bi to lahko opredelili, da prek civilno-vojaškega sodelovanja pripomorejo k urejanju razmer in vzpostavljanju varnostnega okolja, ki omogoča normalizacijo razmer za življenje na takem območju. S svojimi zmogljivostmi imajo oborožene sile tudi v ožjem pogledu na prvo fazo potenciala, ki

prek obveščevalno-varnostnega sistema, sistema za nadzor zračnega prostora in drugih zmogljivosti lahko učinkovito pomaga vsem drugim subjektom pri zoperstavljanju terorizmu. V drugi fazi lahko s svojimi neposrednimi specialnimi in bojnimi silami neposredno pomaga Policiji v boju oziroma soočenju s teroristi ali reševanju različnih situacij, kot so situacije s talci in podobno. V zadnji fazi tudi najučinkoviteje izrablja svoje zmogljivosti v pomoči pri odpravljanju posledic terorističnih dejanj. Naloge in pristojnosti Slovenske vojske so podrobno predvidene v predlagani strukturi koncepta zoperstavljanja Slovenske vojske terorizmu, ki je opredeljen v tem delu. Vsi procesi faznega vključevanja so odvisni od različnih dejavnikov, ki vplivajo na velikost uporabljenih sil in dinamiko uporabljenih sil.

Temeljni namen knjige je bil na podlagi metodološkega pristopa in primerjalnih analiz priti do ustreznih ugotovitev, da je treba v Slovenski vojski ter v Sloveniji izvesti določene sistemske ukrepe, ki bodo zagotavljali učinkovitejše zoperstavljanje grožnjam, kot je terorizem.

Iz navedenih analiz in primerjav v knjigi je razvidno, da obstaja na področju sistemske ureditve zoperstavljanja terorizmu znotraj in zunaj Slovenske vojske še veliko odprtih in nerešenih vprašanj, ki zmanjšujejo učinkovitost delovanja varnostnega sistema. V času reorganizacije Slovenske vojske in z vstopom v Nato in EU, bo treba ta razmerja tudi ustrezno dopolniti in opredeliti. Za doseg tega cilja bo treba mobilizirati celotno strokovno javnost, tako v okviru Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo, kakor tudi širše. Po več kot desetih letih je čas, da dozori spoznanje o pomembnosti učinkovitega delovanja Slovenske vojske na področju odgovornosti oziroma pristojnosti v okviru zoperstavljanja terorizmu. Le tako lahko pričakujemo, da bodo varnostni subjekti učinkovito dopolnjevali mozaik organov, ki zagotavljajo celovit sistem, tako obrambnega kot tudi varnostnega sistema. Končni rezultat in cilj pa mora biti ustrezna raven nacionalne varnosti.

V predlaganih sistemskih ukrepih so združeni izkušnje dolgoletnega dela na obveščevalno-varnostnem področju Slovenske vojske, pregled modelov v vojskah primerjalnih držav, kot so Združene države Amerike, Velika Britanija, Zvezna republika Nemčija, Republika Madžarska, Republika Avstrija, Republika Francija, Kanada in druge ter posebnosti, ki jih je treba upoštevati na obrambno-varnostnem področju v Republiki Sloveniji. Države, ki so bile izbrane za izvedbo primerjalnih analiz, so v svojih sistemih naredile največ strukturnih sprememb s ciljem zagotavljanja ustrezne učinkovitosti v zoperstavljanju grožnjam terorizma.

V knjigi sem ponazoril nekatera spoznanja, ki nakazujejo na dejstvo, da je treba vlogo subjektov, ki zagotavljajo nacionalno varnost, glede na spremenjene svetovne varnostne dejavnike, na novo opredeliti. Zavedati se moramo, da imamo v državi omejene finančne,

kadrovske in materialne možnosti, zato bo treba preseči ozke interese posameznikov in skupin ter začeti postopke združevanja določenih subjektov, s ciljem vzpostavljanja učinkovitih organov, ki se bodo sposobni prilagoditi in zoperstaviti grožnjam, ki bi lahko ogrozile nacionalno varnost države. Rešitve, ki so se še v bližnji preteklosti izkazale kot povsem pravilne in učinkovite, so danes preživete in neučinkovite. Zato je tudi za Slovensko vojsko še kako aktualen navedeni izrek Charlesa De Gaulla. »Ne smemo obdržati vojske, ki smo je navajeni, temveč moramo zgraditi vojsko, ki jo potrebujemo.«